Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN 2026-855

7.8.2026

Lea Bank AB NUF

Utlån

Fraråding – kredittvurdering – refinansiering – medlåntaker fikk slettet gjelden – lemping

Klager fikk sammen med venninnen som medlåntaker innvilget et forbrukslån på kr 479 000. Lånet gikk til refinansiering av eldre kreditt og en del direkte til klagers konto. Banken undersøkte ikke betingelsene på all eldre gjeld, kun en del. Klagers venninne ble etter å ha klagd fritatt for låneforpliktelsen i sin helhet. Klager anførte at låneforpliktelsen måtte lempes i sin helhet. Banken anså at kredittvurderingen var forsvarlig. Klager fikk medhold. Avgjørelsen ble avgitt under dissens.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 479 000

Saksfremstilling

Saken gjelder spørsmålet om finansforetaket hadde en plikt til å fraråde klager å oppta forbrukslånet, og i så fall om klager har krav på hel eller delvis ettergivelse av gjelden.

Klager fikk 7.1.19 sammen med sin venninne som medlåntaker innvilget et forbrukslån på kr 479 000. Lånet hadde en nominell rente på 19,38 %, nedbetalingstid på 12 år og et terminbeløp på kr 8 626. Venninnen har ved klage til Finansklagenemnda fått ettergitt gjelden.

Det ble i søknaden opplyst at låneformålet var refinansiering. Lånet skulle benyttes til å refinansiere klagers seks kreditter, samt et billån på kr 72 466. Kr 72 466 ble utbetalt direkte til klagers konto.

Klager hadde en inntekt på kr 400 000 og utbetalt kr 22 000 per måned. Klager opplyste at hun hadde en samlet forbruksgjeld på kr 357 000, billån på kr 42 000 og husleie på kr 5 200.

Skatteligningen for 2017 viste kr 416 000 i inntekt. Klager har beregnet den disponible inntekten til ca. kr 13 376 per måned. Hun viser til at dersom grunnleggende leveutgifter, husleie på kr 5 200 og utgifter til livsopphold på kr 8 874 fratrekkes, ville hun ikke klare å betjene lånet.

Banken utbetalte lånet direkte til eldre kreditorer. Banken innhentet ikke opplysninger om den eldre kreditt betingelser, utover lånet på kr 256 750, som hadde nominell rente på 19,90 % og nedbetalingstid på syv år. Billånet som ble innfridd ved refinansieringen hadde lavere rente enn det innvilgede lånet.

Klager har ikke betjent gjelden, og lånet er i dag hos Kredinor.

Klager har anført at hun skulle ha vært frarådet å oppta lånet. Lånet overstiger låntakers økonomiske kapasitet. Klager anser at en mer grundig vurdering av hennes finansielle situasjon og rådgivning om risikoen burde ha blitt gjort, og at lånet skulle ha blitt frarådet. Medlåntaker er fritatt for låneforpliktelsen i sin helhet, og klager står derfor ansvarlig for låneopptaket alene.

Finansforetaket bestrider at vilkårene for fraråding var til stedet. Hverken samlet gjeldsgrad eller betjeningsevne tilsa at lånet burde frarådes, og likviditetsberegningen var positiv. Klager hadde, sammen med medlåntaker, økonomi god nok til å bære låneforpliktelsen. Det var realistisk å regne med bidrag fra medlåntaker til betjening av lånet fremover i tid. Den alminnelige risikoen for at den ene av debitorene kan bli krevd for gjelden alene uten realistisk mulighet for regress mot den andre, kan i utgangspunktet ikke tillegges vekt ved vurderingen, jf. FinKN 2015-72. Det foreligger derfor ikke brudd på frarådningsplikten.

Banken anser at lånet uansett ville blitt tatt opp uavhengig av en eventuell fraråding. Det vises til at lånet skulle refinansiere eksisterende kreditter. Banken har ikke undersøkt vilkårene for de eldre kredittene, med unntak av ett av lånene på kr 256 750, som hadde nominell rente på 19,90 % og nedbetalingstid på syv år. Banken ber klager om å undersøke dette. Det er ikke opplyst om noen av kredittene var misligholdt på tidspunktet for refinansieringen.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Nemnda har i denne saken delt seg i et flertall og et mindretall.

Finansklagenemnda Banks flertall, Kristin Normann og Jan Christian Borvik, bemerker:

Banken har ifølge finansavtaleloven 1999 § 47 første ledd plikt til å fraråde opptak av kreditt når banken «*må anta at økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp kreditten eller fra å gjennomføre kredittavtalen*». Brudd på frarådingsplikten kan etter tredje ledd føre til at forbrukerens forpliktelser etter låneavtalen lempes «*for så vidt dette finnes rimelig*».

Frarådingsplikten etter finansavtaleloven 1999 § 47 må ses i sammenheng med bankens plikt til kredittvurdering av forbruker etter § 46 b første ledd. Ifølge denne bestemmelsen skal banken «*vurdere forbrukerens kredittverdighet på grunnlag av fyllestgjørende opplysninger innhentet hos forbrukeren og om nødvendig fra relevant database*». Selv om det ikke fremgår uttrykkelig i § 46 b, legger flertallet til grunn at banken har plikt til å kontrollere de opplysningene forbrukeren gir dersom det etter omstendighetene er grunn til mistanke om at opplysningene ikke stemmer. Selv om banken ikke har kunnskap om forbrukerens virkelige inntekts- og gjeldsforhold, vil en etterfølgende vurdering av frarådingsplikten avhenge av hva banken burde ha skaffet seg av opplysninger i kraft av en forsvarlig kredittvurdering etter § 46 b.

Finanstilsynets rundskriv 5/2017 med retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån, som gjaldt da lånet ble innvilget, må anses å gi uttrykk for hva som etter tilsynets vurdering var en forsvarlig kredittvurdering etter § 46 b. Det stiller krav om at finansforetakets kredittvurdering skal være basert på kundens inntekt og alle relevante utgifter, herunder renter og avdrag på lån og normale utgifter til livsopphold. Foretaket skal dokumentere at innvilgelse av lån er basert på en forsvarlig kredittvurdering på grunnlag av utfyllende informasjon om lånekundens inntekt og samlede gjeld.

Foretaket skal ikke yte lån dersom kunden ikke vil ha tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold ved en renteøkning på 5 %-poeng på kundens samlede gjeld. Foretaket skal heller ikke yte lån dersom kundens samlede gjeld overstiger fem ganger årsinntekt.

I Finanstilsynets rundskriv 5/2017 av 7.6.17 (RFT-2017-5) og i senere forskrifter er det lagt til grunn at det ikke oppstilles like strenge krav til betjeningsevne ved refinansieringslån. Banken har vist til at det på søknadstidspunktet ble opplyst at formålet med lånet var refinansiering.

I følge FOR-2024-12-04-2925 Forskrift om finansforetakenes utlånspraksis (utlånsforskriften) § 14 Refinansiering, som erstattet FOR-2019-02-12-83, kan banken se bort fra kundens betjeningsevne og gjeldsgrad så lenge innvilget lån ikke overstiger kundens eksisterende lån:

> Denne forskriften er ikke til hinder for at forbrukslån kan erstattes med nytt lån (refinansiering), selv om det refinansierte lånet ikke oppfyller ett eller flere av vilkårene i § 5, § 6 og § 13, men der det refinansierte lånet:
>
> 1. ikke overstiger det eksisterende lånet eller lånenes størrelse på refinansieringstidspunktet
>
> og
>
> 2. ikke øker summen av renter, gebyrer og andre kostnader som kunden skal betale i forhold til summen nedbetaling av eksisterende gjeld.

Lettelser i kravene til forsvarlig kredittvurderingen ved refinansiering er betinget av at lånevilkår og nedbetalingstid ikke innebære forverring av lånebelastningen. Utbetaling av refinansieringslånet skal utbetales direkte til eksisterende kreditorer.

Hoveddelen av lånet ble utbetalt til avgivende kreditorer. Et beløp på kr 72 466 ble imidlertid overført direkte til klager. Banken undersøkte heller ikke vilkårene på de eldre lånene/kredittene, med unntak av for et lån på kr 256 750, som hadde høyere rente.

Når formålet var oppgitt å være refinansiere eldre gjeld, skulle banken heller ikke ha innvilget et høyere lånebeløp enn eksisterende gjeld. Banken skulle videre ha kontrollert lånevilkårene på den eldre gjelden. Kravene i unntaksbestemmelsen om refinansiering er ikke oppfylt når banken ikke forsikrer seg om at klager faktisk kommer i en bedre økonomisk situasjon, som er hensikten bak refinansieringen. Lånet var derfor ikke omfattet av unntaket i Rundskriv 5/2017 pkt. 6 om betjeningsevne og gjeldsgrad.

Flertallet viser videre til at nedbetalingstiden på lånet var 12 år og oppfylte dermed ikke kravet til nedbetalingstid på maksimalt fem år, jf. RFT-2015-5 pkt. 5, jf. tilsvarende krav i utlånsforskriften 2019 § 4 og § 13 i dagens utlånsforskrift.

Flertallet er etter dette kommet til at kravene til forsvarlig kredittvurdering ikke er oppfylt, jf. § 46 b. Lånet skulle derfor vært frarådet.

Flertallet er etter en samlet vurdering videre kommet til at låneforpliktelsen skal lempes i sin helhet, jf. finansavtaleloven 1999 § 47.

Nemndas mindretall, André Tufte Said, bemerker:

Mindretallet er enig med flertallet i at finansforetakets kredittvurdering var mangelfull, og at finansforetaket burde ha frarådet klageren å inngå låneavtalen. Mindretallet er også enig i at den manglende frarådingen gir grunnlag for lemping av klagerens forpliktelser.

Mindretallet har imidlertid et annet syn på omfanget av lempingen. Ved fastsette av omfanget av lempingen bør det være årsakssammenheng mellom finansforetakets unnlatelse og den økonomiske belastning som klageren er påført. Når lånet ble benyttet til å refinansiere eksisterende gjeld, kan den allerede eksisterende gjelden ikke anses forårsaket av den manglende frarådingen. Mindretallet mener derfor at lemping må begrenses til den merbelastning låneavtalen har påført klageren, herunder eventuell økning i gjeld, renter, gebyrer og andre kostnader som ikke ville ha oppstått dersom korrekt fraråding hadde blitt gitt. På denne bakgrunn har mindretallet kommet til at klagerens låneforpliktelse bør lempes delvis, men ikke bortfalle i sin helhet.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Klager gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kristin Normann (leder), André Tufte Said (bransjerepresentant) og Jan Christian Borvik (forbrukerrepresentant).